

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та
менеджменту

ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В СИСТЕМІ ОСВІТИ

Вступ 2024 року

Для студентів спеціальності за спеціальністю 053 Психологія

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Освітньо-професійна програма «ПСИХОЛОГІЯ»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання

Викладач: Рябко Юрій Володимирович

Email: ryabko@gnpu.edu.ua

Кількість часу на вивчення

Кредитів	Денна	Заочна
	4	4
Аудиторних:	40	12
Лекцій	18	6
Практичних занять	22	6
Самостійна робота студента	80	108
Форма контролю	екзамен	екзамен

1. Анотація курсу

ОК 21 «Психологічна служба в системі освіти» вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у **четвертому** семестрі. Освітній процес охоплює лекційні та практичні заняття, виконання самостійних робіт, модульних контрольних робіт та підсумковий контроль (іспит).

Місце ОК в ОПП:

Навчальну дисципліну «Психологічна служба в системі освіти» внесено до обов'язкових компонентів ОПП циклу дисциплін професійної підготовки.

Курс «Психологічна служба в системі освіти» використовує міждисциплінарні знання з вікової і педагогічної психології, соціальної психології.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння здобувачами освіти особливостей функціонування психологічної служби системи освіти України на сучасному етапі: структури, функцій, принципів діяльності

Завдання навчального курсу:

1) розкрити закономірності феномену психологічної практики, місця прикладної психології в системі знань про людину;

2) розкрити історичні передумови виникнення і розвитку психологічної служби в системі освіти України;

3) розкрити особливості діяльності відомчих психологічних служб в Україні, психологічних служб підтримки освіти в інших країнах;

4) сформулювати уявлення про мету, завдання і принципи організації, структуру та управління психологічною службою, організаційні моделі служби.

5) розкрити специфіку діяльності служби у закладах дошкільної освіти, у початковій і основній школі, позашкільних навчальних закладах, у вищих навчальних закладах освіти, особливості діяльності ПМПК.

6) сформулювати уявлення про шляхи професійного становлення особистості практичного психолога і професійне зростання фахівця психологічної служби.

Очікувані результати навчання:

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач повинен набути таких компетентностей.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12.Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ФК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики

ФК11.Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ФК 13. Здатність забезпечувати та підтримувати психологічне здоров'я учасників освітнього процесу в ЗО, проводити діагностично-корекційну роботу та психологічний супровід.

Програмні результати:

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН15.Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПРН16.Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

ПРН17.Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

Комп'ютер Windows 7 або пізнішої версії, Mozilla Firefox, MS Office 2010 або пізнішої версії; Google Клас, Zoom, доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу.

2. Організація навчання

Види занять.

Лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, студенти відповідають з місця; викладач піклується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання не для контролю знань, а для з'ясування рівня орієнтованості і пізнання здобувачів освіти з проблем курсу, міри їх готовності до сприйняття наступного матеріалу. В умовах карантину (дистанційне навчання) лекційні заняття проводяться на платформі ZOOM.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд здобувачами освіти окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів освіти; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної

навчальної дисципліни. В умовах карантину (дистанційне навчання) практичні заняття проводяться з використанням сервісу classroom google.

Самостійна робота студента (СРС) - це самостійна діяльність-учіння здобувачів освіти, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни і передбачає:

- 1) опрацювання лекційного матеріалу;
- 2) підготовку до практичного заняття;
- 3) виконання творчих робіт за запропонованою тематикою;
- 4) роботу з термінологічним словником;
- 5) роботу з науковими першоджерелами, ознайомлення з новинками наукової літератури;

В умовах дистанційного навчання планування самостійної роботи студентів, методичне керівництво і контроль за її виконанням відбувається з використанням платформи ZOOM.

Структура дисципліни

Тема	Лекції (год.)	Лаб. роб. (год.)	Практ. роб. (год.)	СРС
Змістовий модуль 1. Психологічна практика і психологічна служба				
1.1. Практична психологія та її місце у системі психологічного знання	1/1	-	1/-	6/8
1.2. Історія розвитку психологічних служб в Україні	1/-	-	1/1	6/5
1.3. Етичні засади професійної діяльності практичного психолога	2/1	-	2/1	6/8
Змістовий модуль 2. Організація та зміст діяльності психологічної служби системи освіти				
2.1. Національна система соціальних і психологічних служб України	1/-	-	1/-	5/8
2.2. Психологічні служби зарубіжних країн	1/-	-	1/-	5/5
2.3. Організація та структура психологічної служби системи освіти України	1/-	-	1/-	5/8
2.4. Організаційні моделі діяльності психологічної служби	1/-	-	2/-	5/8
2.5. Інклюзивно ресурсні центри ІРЦ	1/-	-	1/-	5/8
2.6. Діяльність психологічної служби початкової і основної школи	1/-	-	2/-	5/8
2.7. Психологічна служба вищих навчальних закладів	1/-	-	2/-	5/8

2.8. Діяльність психологічної служби в умовах військової агресії	2/-	-	2/-	5/8
2.9. Напрямки діяльності психологічної служби	2/2	-	2/2	10/8
Змістовий модуль 3. Професійна підготовка та розвиток особистості практичного психолога				
3.1. Документація в роботі психолога. Нормативно-правова документація. Навчально-методична документація, довідково-інформаційна документація, обліково-статистична документація: призначення та вимоги до зберігання.	2/1	-	2/1	6/10
3.2. Професійне становлення особистості практичного психолога	1/1	-	2/1	6/8
Разом	18/6	-	22/6	80/108

**Перелік питань до підсумкового контролю із дисципліни
«Психологічна служба в системі освіти» (екзамен)**

1. Феномен психологічної практики. Психологія ненаукова, наукова, побутова і їх зв'язок з психологічною практикою.
2. Практична психологія та її місце у системі психологічного знання.
3. Соціальні технології як методична основа діяльності психологічної служби.
4. Етичні засади професійної діяльності практичного психолога. Етичний кодекс психолога.
5. Історія розвитку психологічних служб в Україні. Періодизація розвитку прикладної психології в Україні.
6. Психологія в умовах соціальних потрясінь початку ХХ століття.
7. Розвиток психотехніки.
8. Виникнення і розвиток педології.
9. Заборона прикладної психології в СРСР.
10. Розвиток радянської психології в період до II Світової війни.
11. Теоретичні передумови розвитку практичної психології в Україні у другій половині ХХ століття.
12. Етапи становлення і розвитку психологічної служби в Україні.
13. Національна система соціальних і психологічних служб України.
14. Загальні принципи організації національної системи соціальних і психологічних служб України.
15. Відомчі психологічні служби України. Система психологічного забезпечення діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
16. Відомчі психологічні служби України. Система психологічного забезпечення діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ.
17. Відомчі психологічні служби України. Система психологічного забезпечення діяльності персоналу Державної прикордонної служби України.
18. Відомчі психологічні служби України. Центри соціально-психологічної реабілітації населення, що постраждало внаслідок аварії на ЧАЕС.
19. Організація психологічної служби системи освіти в США.
20. Організація психологічної служби в країнах Європи.
21. Організація психологічної служби в системі освіти Ізраїлю.
22. Система психологічної підтримки освіти в Росії.
23. Організація та структура психологічної служби системи освіти України.
24. Мета, завдання і принципи організації психологічної служби.
25. Структура та управління психологічною службою.
26. Розподіл функцій і повноважень у психологічній службі.
27. Організаційні моделі діяльності психологічної служби.
28. Організаційні моделі діяльності психологічної служби на рівні «район, громада (місто) – освітній заклад».
29. Організаційні моделі діяльності психологічної служби на рівні області.
30. (ІРЦ) Інклюзивно-ресурсні центри: структура, функції, принципи діяльності.
31. Психологічна служба у початковій школі.
32. Діяльність

психологічної служби основної школи. 33. Психологічне забезпечення діяльності закладу позашкільної освіти. 34. Психологічна служба вищих навчальних закладів. 35. Діяльність психологічної служби в умовах військової агресії. 36. Професійна підготовка та розвиток особистості практичного психолога. 37. Професійне становлення особистості практичного психолога. 38. Професійне зростання фахівця психологічної служби.

4. Політика курсу:

Базується на основних засадах академічної доброчесності та відкритості.

5. Інформаційне забезпечення

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / авт.-упор.: В. М. Горленко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ прак. психол. і соціальної роб. 2018.106 с.
2. Митник О.Я., Середюк Т.В., Чистяк О.В. Організація психологічної служби. Київ: Слово. 2020. 40 с.
3. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : навч. посіб. Київ. : Центр учбової літератури, 2017. 296 с.
4. Психологічна служба : Підруч. / [В.Г.Панок (наук. ред.), А.Г.Обухівська, В.Д.Острова та ін.]. Київ : Ніка-Центр, 2016.362 с.
5. Романюк М. Співпраця психологічної служби і педагогів щодо подолання посттравматичного стресового розладу в підлітків// Практичний психолог. Школа. 2014. №10. С. 36-39.

Додаткова

1. Анотований каталог інноваційного педагогічного досвіду працівників психологічної служби системи освіти України / [за заг. ред. В. Г. Панка; упорядн. Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко] Київ: Шк. світ, 2008. 70 с.
2. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / [упоряд. В.Г.Панок, І.І.Цушко, А.Г. Обухівська] Київ: Шк. світ. 2008. 256 с.
3. Лемак М. В., Петрище В. Ю. Психологу для роботи: діагностичні методики. – [збірник психодіагностичних методик]. Ужгород, Вид-во Олександрі Гаркуші, 2012. 615 с.
4. Панок В. Г., Острова В. Д. Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти) : метод.посіб. Київ : Освіта України, 2010. 230 с.
5. Приходько Ю. О. Практична психологія: введення у професію [Текст] : навч. посіб. - Вид. 2-ге, доп. Київ : Каравела, 2010. 232 с.
6. Романовська Д. Д., Ілащук О. В. Психологічні стратегії формування позитивного мікроклімату в навчальному закладі: методичний посібник. Чернівці, 2012. 180 с.
7. Романовська Д. Д., Боярин Л. В. Стратегії соціально-психологічного супроводу учнів з девіантною поведінкою: методичний посібник. Чернівці, 2012.128 с.
8. Чернобровкіна В. А. Психологія особистісної свободи: моногр. Луганськ : ДЗ "ЛНУ ім. Тараса Шевченка", 2012. 458 с.
9. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. - Львів: Новий Світ-2000, 2009. 372 с.
10. Строяновська О. В. Психологічна служба в системі освіти: практикум з навчального курсу для практичних психологів; навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Каравела, 2010. 176 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Етичний кодекс психолога [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://psyua.com.ua/page/zakon.php>; www.psyjournals.org.ua

2. Лист МОН від 21.08.2023 №1/12492-23 “Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у системі освіти у 2023/2024 навчальному році https://vinps.vn.ua/wp-content/uploads/2023/09/%D0%A0%D0%B5%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%E3%80%93%E3%80%93%E3%80%93_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%E3%80%93%D1%87%D0%BD%D0%BE%E3%80%93%E3%80%93_%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8_2023-1.pdf
3. Лист МОН України «Щодо організації та проведення «години психолога» у загальноосвітніх навчальних закладах» (від 04.07.12 № 1/9-488) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://psyua.com.ua/page/zakon.php>
4. Лист МОН від 24.07.2019 № 1/9-477 “Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України” https://drive.google.com/open?id=1UY_xe_kXCqYFOKgjZjd5xA4-KbSBzIef-qWQoEWugPs
5. Лист МОН України «Щодо планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти України» (27.08.2000 № 1/9-352) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://psyua.com.ua/page/zakon.php>; www.psyjournals.org.ua
6. Наказ МОН від 22.05.2018 № 509 “Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України <https://drive.google.com/file/d/1kX--tmR5YnW0QmzB1WatXduf0ufMM2hB/view?usp=sharing>
7. Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти (19.10.2001 № 691) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://psyua.com.ua/page/zakon.php>; www.psyjournals.org.ua
8. Офіційний сайт «Психологічна служба закладів освіти» – Режим доступу до документу: <https://psychologdcpp.in.ua/>
9. Типове положення про атестацію педагогічних працівників (09.09.2022 року № 805) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: https://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/88114/

**Критерії та рівні навчальних досягнень студентів з курсу
«Психологічна служба в системі освіти»**

Оцінка ECTS	Сума балів за 100 бальною шкалою	Критерії
----------------	---	----------

A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, успішно розв'язує завдання підвищеної складності, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань, під час виконання самостійної роботи. Основні питання розкриває на високому теоретичному й практичному рівнях, без ускладнень орієнтується в матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння навчальним матеріалом, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом із навчальної дисципліни. Набуті компетенції творчо застосовує в професійній предметній діяльності.
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження	Студент володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни на творчому рівні. Під час відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом, проте у відповідях допускає неточності.
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками	Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає суттєві неточності. Розкриває основні питання, а на додаткові відповідає неповно. Ознайомлення з додатковими джерелами не є систематизованим.
D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками	Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. Послугується тільки загальним поняттєвим апаратом, у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але розкриваючи основні питання допускає суттєві помилки.
E	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній.	Домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; знання основної термінології.

FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни	Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно. Робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу або не засвоїв окремі розділи курсу.
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни.

**Розподіл балів у межах навчальної дисципліни
«Психологічна служба в системі освіти»
Денна форма навчання**

<i>Практичні заняття</i>											<i>Модульні й контроль</i>	<i>Форма семестрової атестації -екзамен</i>
Максимальна кількість балів -75											Максимальна кількість балів -15	Максимальна кількість балів -10
ПЗ1	ПЗ2	ПЗ3	ПЗ4	ПЗ5	ПЗ6	ПЗ7	ПЗ8	ПЗ9	ПЗ10	ПЗ11	МК	екзамен
7	6	7	7	7	7	6	7	7	7	7	15	10
Всього – 100 балів												

Заочна форма навчання

<i>Практичні заняття</i>			<i>Модульний контроль</i>	<i>Форма семестрової атестації -екзамен</i>
Максимальна кількість балів -75			Максимальна кількість балів -15	Максимальна кількість балів -10
ПЗ1	ПЗ2	ПЗ3	МК	екзамен
25	25	25	15	10
Всього – 100 балів				